

6. OTURUM

**KİŞİSEL HAKLARIMI
VE SORUMLULUKLARIMI
ÖĞRENİYORUM**

SÜREÇ

- Öğrenci görüşme odasına davet edildikten sonra Ek 20'de yer alan gevşeme egzersizleri metni öğrenciye okunur ve özellikle kaygı ya da korku hissettiği durumlarda bu egzersizleri kendi başına da yapabileceği söylenir.

Rehber öğretmen/psikolojik danışmana not:
Gevşeme egzersizi metninin tamamı bu oturumda okunmak zorunda değil. Birkaç parçaya bölünüp diğer oturumlarda da kalan kısımları okunabilir.

- Isınma oyunu bittikten sonra, önceki oturumun özeti yapılır ve bu oturumun etkinliğine geçilir. Ek 21'de yer alan önceden kesilip, çomak kukla şeklinde hazırlanan, öğrenci ile aynı cinsiyetteki çocuk çizimi öğrenciye gösterilir: "Seninle tanıştırmak istediğim bir çocuk var. İsmi Ali/Ayşe (öğrencinin cinsiyeti ile aynı olan çocuğun ismi söylenir). Ali/Ayşe'nin bizim yardımımıza ihtiyacı var. Neden biliyor musun? Çünkü Ali/Ayşe kendi haklarının neler olduğunu bilmiyor. Hak ne demek daha önce duydun mu?" diye sorulur ve şu şekilde açıklanır: "Hak, bir kişinin sahip olduğu ve kimsenin elinden alamayacağı ayrıcalıktır." Ali/Ayşe hangi haklara sahip olduğunu bilmediği için, istemediği durumlarda bile arkadaşlarına 'hayır' diyemiyor. Biri onun bedenine zarar verdiğinde sesini çıkaramıyor. Kendi duygu ve düşüncelerini ifade edemiyor. Arkadaşları onu üzecek şeyler yaptığında sadece ağlıyor. Bazı arkadaşları kendisine kaba davrandığında, hep sessiz kalıyor çünkü böyle davranılmayı hak ettiğini düşünüyor. "Sence Ali/Ayşe'nin bu düşüncesi doğru olabilir mi?" Öğrencinin görüşü alındıktan sonra "Hiç kimsenin başka birine kaba davranmaya hakkı yok, değil mi?" yanıtı verilir. "Hadi şimdi Ali/Ayşe'nin haklarını öğrenmesine yardımcı olalım." diyerek önceden hazırladığı, üzerinde ağaç çizimi olan 35x50 boyutunda bir resim kâğıdını masaya koyar (Ağaç çizimi için okul öncesi öğretmeninden yardım istenebilir. Ağaç görseli, Ek-22'de yer alan kişisel hakların yer aldığı 6 yaprak çiziminin yapıştırılacağı dallara ve Ek-23'teki 6 sorumluluk kartının yapıştırılacağı köklere sahip olmalıdır). Ali/Ayşe'yi temsil eden çocuk çomak kuklası da masada dik konumda duracak şekilde yerleştirilir. Öğrenci ile birlikte öncelikli olarak yaprak çizimleri tek tek incelenir: "Bakalım bu yaprakta hangi haktan söz ediliyor, bir tahminin var mı?" öğrenciden doğru yanıt gelmezse (Beklenti doğru yanıtı vermesi değil aslında, rehber öğretmen/psikolojik danışman her durumda açıklamayı yapmalı) "bedenimizi koruma hakkına sahip olduğumuzdan bahsediyor. Yani bedenimize gelebilecek her türlü zarardan, şiddetten korunma hakkına sahibiz. Çünkü bedenimiz değerli ve ona özen göstermeliyiz. Başkalarının da buna dikkat etmesini sağlamalıyız" Diğer beş yaprak çizimi de benzer şekilde öğrenci ile birlikte incelenir, öğrencinin incelenen hakla ilgili ne anladığı sorulur ve her biri için birkaç cümle ile örnekteki benzer açıklama yapılır.
- İnceleme bittikten sonra "Şimdi bu yaprakları Ali/

AMAÇ

Bu oturum ile öğrencinin sahip olduğu hak ve özgürlükleri tanıması, bu hakların ona yüklediği sorumlulukların farkına varması hedeflenmektedir.

KAZANIMLAR

- Kişisel haklarını bilir.
- Başkalarına zarar vermeden haklarını koruyabileceğini bilir.
- Sahip olduğu hakların ona yüklediği sorumlulukları bilir.

MATERYALLER

Resim kâğıdı, yapıştırıcı, EK-20, EK-21, EK-22, EK-23.

YÖNTEM VE TEKNİK

Soru-cevap, tartışma, canlandırma.

SÜRE: 25 dk.

Ayşe'nin ağacına yapıştırılmalı ki o da haklarını öğrenebilsin" şeklinde giriş yapıldıktan sonra çomak kukla ile konuşarak, bir rehber öğretmen/psikolojik danışman, bir öğrenci yaprak çizimlerini sırayla ağaç çiziminin üzerine yapıştırır. Bu sırada çomak kuklaya hitaben şu cümleler söylenir: "Sevgili Ali/Ayşe, kendi bedenini koruma hakkına sahipsin. Lütfen bunu her zaman hatırla!" Sıra öğrenciye geldiğinde onun elindeki yaprak çizimi hangi hakkı temsil ediyorsa ona uygun cümleyi çomak kuklaya söylemesi için yardımcı olunur. Bu şekilde tüm yapraklar ağaca yapıştırıldıktan sonra "Nasıl, ağacı beğendin mi? Bu ağacın yapraklarının gür ve yeşil olması için sağlam ve güçlü kökleri olması gerekir değil mi? Ağacın gür yaprakları olması için, sağlam köklere sahip olması gerektiği gibi, bizim de haklarımızı kullanabilmemiz için sorumluluklarımızı yerine getirmemiz gerekir. Yani Ali/Ayşe'nin haklarını bilmesi kadar sorumluluklarını bilmesi de önemli. Hadi şimdi de ağacın köklerine sorumluluklarımızı kartlarını yapıştıralım ve Ali/Ayşe'ye anlatalım." diyerek Ek-23'te yer alan sorumluluk kartları tek tek incelenir, öğrencinin incelenen sorumluluk kartıyla ilgili ne anladığı sorulur ve her biri için birkaç cümle ile açıklama yapılır. Sorumluluk kartları ile ilgili açıklama, sahip olunan haklar ile bağlantı kurularak yapılır. İnceleme bittikten sonra, kartlar ağacın köklerine sırayla yapıştırılır ve bu sırada çomak kuklaya hitaben şu cümleler söylenir: "Sevgili Ali/Ayşe, başkasının bedenine zarar vermeme sorumluluğun var. Lütfen bunu her zaman hatırla!" Sıra öğrenciye geldiğinde onun elindeki kart, hangi sorumluluk ifadesini temsil ediyorsa ona uygun cümleyi çomak kuklaya söylemesi için yardımcı olunur. Bu şekilde tüm kartlar ağacın köklerine yapıştırılır.

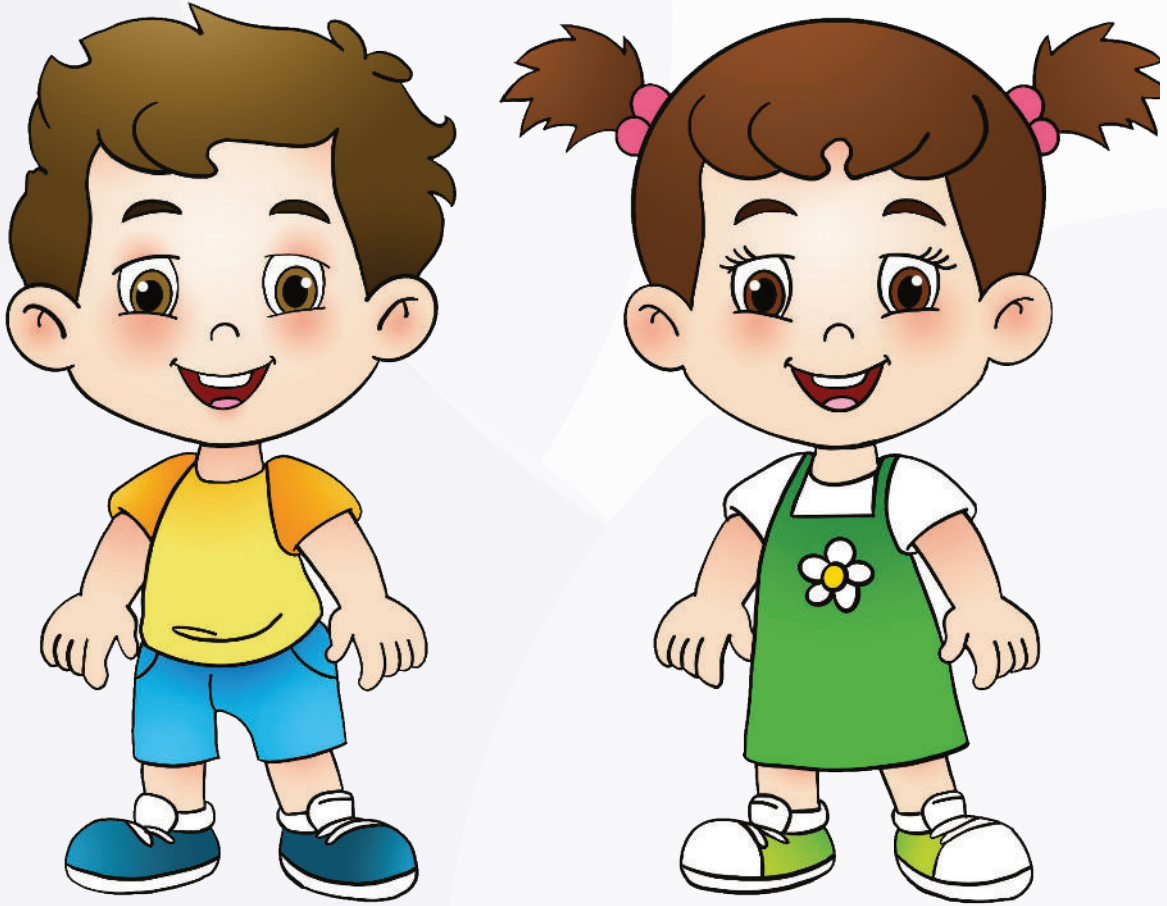
- Ağaç tamamlandıktan sonra, öğrenciden çocuk çomak kuklasını eline alması istenir ve canlandırma oyununa geçilir. "Şimdi seninle son bir oyun daha oynayacağız. Sen burada Ali/Ayşe'nin rolünde olacaksın. Ben de ona kaba davranan arkadaşı rolünde olacağım. Anlaştık mı?" şeklinde giriş yaptıktan sonra rehber öğretmen/psikolojik danışman: "Ben şimdi Ali'ye tekme atıyorum (ya da Ayşe'nin saçını çekiyorum)" der ve o sırada canlandırma yapar. Sonra öğrenciye, "Benim böyle davranmaya hakkım var mı? Sence neden buna hakkım yok?" sorularını sorar ve "Hadi şimdi de Ali/Ayşe rolünde buna hakkım olmadığını bana söyle!" der. "Şimdi de Ali/Ayşe'nin masasından ona sormadan boya kalemlerini aldım." Psikolojik danışma/rehber öğretmen canlandırma yapar ve aynı soruları yeniden sorar. Diğer haklarla ilgili de benzer canlandırmalar ile oyuna devam edilebilir.
- Canlandırma oyunu bittikten sonra, "Bugün seninle sahip olduğumuz haklar ve sorumluluklar hakkında çalıştık. Ali/Ayşe'nin hangi haklara sahip olduğunu öğrenmesine yardımcı olduk. Tıpkı Ali/Ayşe gibi tüm çocuklar buradaki haklara ve sorumluluklara sahiptir. Sen de bu haklara sahipsin. Hatırlıyor musun Ali/Ayşe'den ona öğrettiğimiz hakları her zaman hatırlamasını istemiştik. Sen de bu ağaç resmini evine götürüp istediğin bir yere asabilirsin ve böylece sahip

olduğun hakları ve sorumlulukları hiç unutmazsın, ne dersin?" diyerek katılımı için öğrenciye teşekkür edilir ve oturum sonlandırılır.

Rehber öğretmen/psikolojik danışmana not:
Bu oturumu tamamladıktan sonra Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün internet sayfasında yer alan ilgili oturuma ait "Veli Bülteni"ni doldurarak öğrenci velisine göndermeyi unutmayınız.

Gevşeme Egzersizi

Şimdi yerinde rahat bir şekilde otur ve beni dikkatle takip etmeye çalış. Sanki elinde bir limon varmış gibi düşün... Şimdi bu limonu sertçe sık... Bütün suyunu çıkarmaya çalış... Sırkarken elinin ve kolunun kasıldığını hisset... Şimdi limonu bırak... Kaslarının rahatladığını hisset... ELLER VE KOLLAR) Tüylü bir kedi olduğunu düşün... Gerinmek, esnemek istiyorsun. Kollarını öne doğru uzat... başının üstüne kaldır... Yukarı doğru gerin, gerin... Şimdi kollarını aşağı doğru bırak, kaslarının rahatladığını hisset... Şimdi kollarını tekrar yukarıya kaldır... Gerin... Kollarını aşağıya bırak... Rahatla.(KOLLAR VE OMUZLAR) Şimdi kumsalda büyük bir kaplumbağa olduğunu düşün. Güneşte keyifle dolaşıyorsun... birden bir tehlike sezdin, başını içeri doğru çek, omuzlarını içeri doğru çek, omuzlarının kasıldığını hisset... Şimdi tehlike geçti, ılık güneşe yeniden çıkabilirsin, rahatlayıp güneşi hissedebilirsin... (OMUZLAR VE BOYUN) Ağızda kocaman bir sakız olduğunu düşün... çiğnemesi çok zor... çeneni oynatarak yardımcı olmaya çalış... Şimdi sakızı çıkar, ne kadar rahatladığını fark et... çene kaslarının gevşediğini hisset... (ÇENE) Uyuyorsun... yavaş yavaş nefes alıyorsun... yüzüne bir sinek kondu... Yanaklarında... alnında dolaşiyor... ellerini kullanarak onu kovmayı akıl edemeyecek kadar derin uykudasın ama sinek de çok rahatsız edici... yüzünü... ağzını... burnunu buruşturarak sineği kovmaya çalış... uçtu... uzaklaştı... rahatladın... yeniden uykuya daldın... (YÜZ) Büyük, kalın bir çamurun içine bir ayağını sokup ittirmeye çalış... var gücünle it... çamur çok kalın... itmek epey zor oluyor... Şimdi ayağını çamurdan çıkar ve rahatladığını hisset... Şimdi öbür ayağını çamurun içine daldır... itmeye çalış... itmeye devam et... Şimdi bu ayağını da çıkar, ayak ve bacaklarındaki rahatlamayı hisset... (AYAKLAR VE BACAKLAR) Şimdi bütün vücudunun rahatladığını hisset... Öyle kal... Gün boyunca bu rahatlığı hatırla... Hafta içinde kendi kendine de bu oyunu oynayabilirsin... Güzel bir iş başardın, tebrikler...

EK -22 // KİŞİSEL HAKLARIM

EK -23 // SORUMLULUK KARTLARI

Başkasının düşüncelerini ve duygularını ifade etmesine izin verme sorumluluğum var.

Başkasının kişisel eşyalarına zarar vermeme ve izinsiz almama sorumluluğum var.

Başkasının bedenine zarar vermeme sorumluluğum var.

Başkasının 'hayır' deme hakkına saygı duyma sorumluluğum var.

Başkasının hata yapma hakkına saygı duyma sorumluluğum var.

Başkasına saygılı ve kibar davranma sorumluluğum var.